

ACC. N:R M. 16213: 1-17.

Landskap: Skåne Upptecknare: Clara Andersson, Lunnarp
Härad: Ingelstad Berättare: Nils Andersson, "
Socken: Kverrestad Berättarens yrke: f.d. folkskollärare
Uppteckningsår: 1965 Född år 1892 i F.Ö. Olaf

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomens sammankomster och nöjesliv. s. 1-17.

LuF 123

Skriv endast på denna sida.

2/3-65

Ungdomens sammarkester i Nöjesliv.

För var det vanligt att man rekryterades som
konstnär eller man blevit konfirmerad. Efter kon-
firmerationen fick man helt slätsligt ung-
domen. Så fick flickorna långa kjolar och klö-
r sig i övrigt som ungdomen, och pojkarna fick
rulliga bekestymer. Och så fick de lov att
delta i ungdomens nöjesliv. Flickorna "satta
upp hänt" som det hette. S. v. o. man hade inte
flåtor som hängde ner åt ryggen utan rulliga
frisyrer. (Det var nu berättas gäller mittenhunda-
tallet början från till cirka 1914) Naturligtvis
fick man i. v. m. konfirmerationsåldern mer
arbete än de unga. En ogift man eller kvinna
kunde vara med i ungdomens nöjesliv tills hon kon-
firmerades upp i 20-årsåldern. Så snart ungdomarna
gift sig var de inte längre med i ungdomsgänget.

2/3-65

Här i Krumsjads by fanns en hel del
ungdomar som på sommarkvällarna samlades
för att spela. Det var snickare- och smedgesällor,
långkrutningsungdomar o. s. v. Man spelade käng,
lekte "häll", "håla", "sista partiet ut" och "Gustavs
skål". På vintern åkte man kälke. Det fanns
en lång fin kälkebacke i byn. Man pajkade
samlades också hos varandra och spelade kort
på vinterkvällarna. I dessa kortspelskvällar
deltog även flickorna. Man som barn minns
jag att prästens jungfrur ofta kom in i
min föäldrahem och deltog i någon slags
sällskaps spel på vinterkvällarna. Rykshuset
hade inte några barn. Förutom kortspel
kunde man också spela med hävarpel, domina,
och loppspel. Vid jularna och på kyrkostämman
lekte man olika slags partier, "gämnas
kungen", "Svenska dalar", "Lena vän" o. s. v.

ACC. N:R M. 16213:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bely så samlatas man nämligen till dans.
Det fanns alltså dansbänor i trakten. Dessa
ägsdes oftast av privatpersoner. Men i Kver-
restad fanns en sjukhjälpssällning som
lät till uppföra en byggnad med en stor sal
där sällningen hade sina sammankomster. I
huset fanns också en lägenhet som hyrdes ut
till en familj som fick tjänstgöra som vaktmä-
stare. I denna sal anordnades sällningens regel-
bundna dansaftnar på söndags- eller oftast på
lördagskvällarna. Man hade ganska bra musik
för att vara på den tiden, 2 som spelade fiol.
Efter sällningens som det kallades byggdes
auktioner 1910 och danskvällarna hade sin glans-
period till auktions år 1920. Man anlade också
en dansbänk i parken som hade till förtärligheten,
där det dansades på sommaren. Men denna
besöktes inte så mycket. Det fanns nämligen

i Tomteilla Folkets park störe och finare
dansbana och finare musik, och äro i ända
grönnsaukällan färes störe danslokaler, som
konkurrerade ut hemmadansplatsen, och denna
upphörde så en fö 20-talet. Men för denna
danslokal dansades ungdomarna så nu på
ställen här i Kvinnestad, dels vid en gård som
hette Kåteröd, dels vid en gård i S. Kvinnestad
och så en öppen plats i Svermars Stadsens dan-
säls där man dansade på o.k. jordbanor.
S. v. d. man dansade på marken. Län yrkman
hade man en dansplats. Och på vintern
dansade man på och arman gård, så någon
loge. Men denna var som sagt aukerig och
skiftet och från till 1907 a 8.

Det fanns också en dansbana i Norrätors-
skolan som var belägen på gränsen mellan Kver-
sestads och Bollnäs församlingar. Den ägdes
och sköttes av eleven i den Bollnäs lantkrutss-
institut. Och här användades dans för allmänheten
så sent som 1900-talet. Den anlades förmodligen i början
av 1900-talet och stod i sin glans fram till 1920.
Sen sedan glesade besöksantalet ut från på 1930-
talet så att det nästan stannade vid.

Den Rycklig ungdomskola bildades år 1930
med församlingens präst som ordförande. Den hade
sina sammankomster en gång i månaden. Och
så användades man festerna så och så för att få
in mer till sin verksamhet. Senare förenig
upplöst dock omkring 1945 så att det började bli
svårt med sammankomsterna och så det stannade
de efterhand färdiga också.

Senare idrottsförening bildades omkring

år 1925. Från en ringa början arbetade fö-
reningen så omständigt upp sig. Den första
föreningen anordnades efter en del år och kall-
de sig då Lärnarens Bollklubb. Och det var
då föreningen gick framåt och vann många
segrar. Omkring år 1957 gick den så långt
i den lok. Uptåds leklands cupen att den
var med ända till finalen. Föreningen har nu
en fin och välskött idrottsplats och en
klubbhus; Lärnarens Nationssamhälle.

Och den anordnar förtäring tävlingar i fotboll,
fester då och då för att få in mer till
sin verksamhet. Och den uppfalles med stort
intresse av ungdomarna. Och i ledningen för boll-
klubben sitta en del äldre personer som
lägger ned mycket av sin fritid på arbetet
för klubben.

Det fanns ju iak så många föreningar
på den tiden. En ungdomsförening fanns det
här i Kvenstad omkring år 1910. Den startades
av dåvarande kyrkostyrelsen och hade fru Tra och
Fredrik Hoallgren. Den hade via sammankamsten
i prästgårdar. Den bestod dock inte mer än några
år. Såsom fanns det en s.k. Kvinnofö-
rening som hade både äldre och yngre medlem-
mar. Dessa förening ordnade ofta fester och
familjefester med både (och medlemmar själva)
musik och ikland även dans. Dessa fester
besöktes av ungdomarna, mest de som väl situ-
erats. Dessa förening som egentligen var en
slags systerförening hade i många år. Den startades
av en handlar och en läsafru. Vidare fanns
det en syförelseförening som också anordnade
fester då o. då. Kvinnoföreningen hade regel-
bunden måten i Kvenstad en gång i måna-

- den. Innan, omkring 1925 bildades en par
politiska ungdomsförbinder. S. d. U. och F. P. U.
S. d. U. hade sin glansperiod här i Kvenstad
omkring 1940. De hade ofta sammankomster och
fester. Numera har den upphört som dockensförel-
ning här i Kvenstad och gått upp i någon gram-
mförning. Pär Andersson berättar att han i sin
ungdom tillhörde en nykterhetsförning i Torsås.
Som var mycket livaktig på den tiden. Många
ungdomar gick med i denna för att få vintarna
få tillfälle att träffas och roa sig.

Jag har inte hört attaloss att föräldrarna
i så hög grad övervakade ungdomens närliv.
Det fanns ju en och annat hem där man var
översittat religiös och dessa ungdomar fick ju inte
låg att delta i offentliga dans o. d.

Speciell karaktär av ungdomsfester var
ju midsummarafesten och 1 maj. På midsummar-

efton kläddes majstängen och man dansade
omkring denna till från på morgonen.

Och på midvinterdagen för man ordan till
någon stog. och dansade. Så hade man matsäck
med och drucke upp i det gröna. Så var hela
familjen med den denna utfärd. När dansen
kring majstängen så hemmaplan antog så omö-
nigam och på 30-talet var det inte längre vanligt.
Så hade ju de stora danspalatsen med sina parker
blomstrat upp och det för både unga och gamla.

Från 1800 och från till 1915 hade man ofta
d.k. ungdagsgillen i hemmen ^{i de stora borggårdarna} det kunde
vara i anledning av exempelvis 20-årsdagen
och man lejades tilldammade många ungdomar.
Så lejades det fört så supé och sedan dansa-
de man i salen som alltid fanns i borggår-
darna för. Det var i allmänhet trevliga till-
ställningar. Och så hade man förstås "julgille"

ACC. N:R M. 16213:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nu till dess var det huvudsakligen släkten
som inbjöds. Uppveknamns får berättas att det
i hess ungdom år 1890 talat ofta var släktlyst-
myg år så själarna de många ungdomarna deltog.
Så khlr man pautkhar, och även mera idräs be-
tonade med lite gymnastiska rörelser som "Sko
Blacken" o.s.v. I början år 1900-talet var det
vanligt att man höll stora kalas i hemmen vid
födelsdagar, bröllop och även vid bandor. Men
fram år 40-talet firades sådana hemmelsdagar
på offentliga lokaler, ~~kon~~hygdegårdar, koutvets-
hem och medborgarhus som de började blomstra
upp i socknarna. Och nu får hvar sin sällan familj-
högtide med många gäster i hemmen, utan förs ut.
Vid danskvällarna i början år seklet och fram
till 1912 följde utskutande vals, polka och hundra
ochschalliss. Under 1913 och 14 gjordes Steppen
sin entré. De var det många av de äldre som

tyckh att den dansen var på något sätt oredlig,
och musiken kallade de för negro music.

På offentliga tillställningar var det alltid präj-
karna som ljöd flickorna på catheleilpet, och
på den förtäring som förkone, kaffe, lemonad o.d.
Det kunde ju häda att slagsmål förkone någon
gång vid danskonorna men det var inte så ofta.

Och en och annan leerasad ungdom syntes också.

Från denna trakt hade man flera mark-
nader som lockade till besök. Kiviks, Sjöbo,
Touclilla och Smidstorp. Kiviks var det största
och särskilt från leasättarens förhållande till Olaf
var det en given sak att alla skulle till Kiviks
marknad. Här köpte ungdomarna marknadsvaror
till varandra, äkte krusen o.s.v. Från Kivikstad
tog många också till Kiviks marknad men här var
det framförallt Touclilla som besöktes och även Smid-
storp, som från till Drottning var ganska stora markna-

der. Men man och för brukade betäna från sin
ungdom och alla pojkar hade lite pengar så
och de kunde lejda flickorna på lemnad in.
Förmodade ofta mycket då flickorna. De minns att
en av flickorna sagt till en pojke. "Nej, men ska
du verkligen lejda på lemnad nu igen, du blir
ju så marknaden i fjor." Då hade man inte så
gott om slautarna.

När besök så marknader och på dansfesterställningar
i andra byar fick man gå. Det fanns ju inga
fortskaffningsmedel utom kott och vagn, och det använde
de sig bara några av de äldre av. Men gick flera
mil. Överhuvud på 1910 började cyklarna komma
i marknaden. Men det var inte så många ungdomar
som i början hade råd att skaffa cykel. Men fram
på 20-Talet började cykeln bli allmän. Då cyklade
man till nöjesfesterställningar och flickorna fick
ofta åka med pojkarna, och så då "på stängen".

Sannsyklare var iakt så allmänt. Jag läste
mig själv sykla på en kencykel. Det var alltså
år 1908. Det kändes så att jag ställde en kyla
på vågarna som lätade till mig (gården). När
kylor jag upp på kylan och satte mig upp på cy-
keln som sedan gick mer för sluttningen utom att
jag behövde trampa. På så sätt läste jag mig först
att styra, och så omöjligt även att trampa. Senare
var det möjligt att en person gick vid sidan av
cykeln och hade lite i styret när någon läste sig.
Det var iakt ofta ungdomen åkte på till
platser. Tidtabellen passade in. Såsom användes
des så att de som skulle till skolorna till Kalmå där
många deltog.

Bildande fritidssysslor såsom färd
iakt så mycket i början på skolan. Det fanns för-
stas bibliotek här i Kruentad, och det fanns således
att läsa. Dessutom var det ofta bokaktioner

Det var mest romaner.
Många lånade böcker i biblioteket, men i all-
mänhet var nog läslusten inte så stor. Man fick
ju på den tiden arbeta till långt ut på kvällarna
och var redan för trötta för att läsa. De tidningar
som lästes var det mest upptäckts skrifterna och Allas
familjjournal. Sen från på 30-talet och in i våra
dagar läses ju veckotidningar också mycket.
Någon slags kursverksamhet fanns inte förutom
S.-L.-U. och F.P.U. bedrevs. Sena föreläsningar hade
många kursen.

Beträffande parbiedning tror jag att många
förmis sin tillämnade eller avsnädda ungdoms-
grupper. Jag tror inte att föreläsarna i allmän-
het bestående parman. Inte på 1900-talet men
väl i äldre tid. De kunde naturligtvis tycka om
och njuda av ett parti. Flickorna levde och
njode mycket till sin beavgift, under de första

aktionerna på 1800-Talet. Nu förbereder man
enligt så stora mängder kungäpplen. Man brukade
också vara ut på sin pajsarna. Dessutom fick
ju flickorna en kortare semester i kungäpplen
enligt på "hårdt och lågpris". I fröja och förlovnings-
tidens längd väntade de på, och liksom och man
var "fröja och gifla sig". Det var en så
allmänt med kungäpplen. Förlovningskalas
var enklare enl så enkelt. Det var mest stäket
som sålades. Må- och mer sexor försöker enklare.
Nu ungdomarna under senare år flyttat från
hustakten lever ju på att det enklare finns några
förlovnings möjligheter några på landet och
långt bort mekaniska och industrierna förlofts
enklare och tärter.

I stort sett uppförde sig ungdomarna lika. Det för-
kann enklare lever och enklare värld. Dels "spekte
kel att flytta mjölkbord" o.d. hörd man ju antalas.

Käbi biograferna kom till blev ju dessa två
stort tidskaft till ungdomens nöjesliv. Ofta
fanns småbiografen uti byggena. Kom de hade
ju i regel äldre filmer. Och det efterhvar presentationen
vårk märk dessa biografen då igen.
Kom resten till nämligen sällskapet, Och här
togs tågen och landsvägsbussarna sådana tiden
att det passade bra att resa med dem.

Teaterresor blev det inte så ofta härifrån.
Utom när något resande sällskap upplades i
Toreliila. I allmänhet passade tåglederna inte
så att man kunde resa så takt. Moalms eller
Uplad. Kom på som att här det gällde bara sedan
helt liten nästan var manns egendom. Järnvägar
och bussar ordnar även då o. då teaterresor nu
mera.

ACC. N:R M. 16213:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I våra dagar har det blivit en så stor över-
värkning, så ungdomens möjligheter till nöjen.
De har i allmänhet så stora sällskaps-
platser vid 15 år får moped och vid 18 år
egen bil. Med denna köp de får ena nöjes-
platser till den andra. Men många flickor får
egen bil vid 18 år.